

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Europese invloed op het sociaal beleid

Heerma van Voss, G.J.J.

Citation

Heerma van Voss, G. J. J. (2011). Europese invloed op het sociaal beleid. *Tijdschrift Recht En Arbeid*, 2, 3-4. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/17729>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/17729>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Europese invloed op het sociaal beleid

11

In het economenblad *ESB* vraagt S-G Buijink van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie aan het begin van dit jaar aandacht voor het besluit tot oprichting van een structureel vangnet voor eurolanden in moeilijkheden. 'Dit betekent', zo betoogt hij, 'dat het Europese collectief meer te zeggen moet krijgen over interne aangelegenheden van individuele lidstaten: als we uiteindelijk meebetalen, moeten we ook vooraf de plannen zien. Zo kan er voor de toekomst aan gedacht worden om lidstaten die de stabiliteit van de eurozone in gevaar dreigen te brengen, te verplichten hun nationale begroting vooraf ter goedkeuring voor te leggen'.

De president van de Europese Raad, Van Rompuy, benadrukte in *NRC Handelsblad* van 24 december 2010 dat Europa kiest voor vergaande economische en budgettaire samenwerking. Al op 29 september 2010 lanceerde de Europese Commissie daartoe een imposant voorstellenpakket.

Vele tekenen wijzen dus op groeiende Europese invloed op het economische beleid van eurolanden. Geldt dat ook voor het daarmee verweven sociale beleid? Het heeft er sterk de schijn van. Griekenland was in 2009 het toneel van algemene stakingen en acties tegen bezuinigingen op de dertiende en veertiende maand van pensioengerechtigden en ambtenaren en tegen verhoging van de pensioenleeftijd, onderdelen van het hervormingspakket om het Griekse overheidsbudget binnen Europese normen te brengen. Ierland kende soortgelijke acties tegen bezuinigingsplannen waarbij het minimumloon verlaagd werd en overheidsbanen geschrapt werden.

Buijink geeft een voorbeeld voor de Portugese situatie: dan

'wordt gesignaleerd dat de loonkosten per eenheid product er te hoog zijn, de economie te veel leunt op arbeidsintensieve sectoren, het opleidingsniveau van de beroepsbevolking te laag is, er te weinig aan innovatie wordt gedaan en er veel wetgeving bestaat die flexibiliteit van de arbeidsmarkt belemmert. Deze observaties kunnen worden vertaald in aanbevelingen en worden gekoppeld aan concrete indicatoren, dat voortgang meetbaar is en lidstaten op de voortgang afgerekend kunnen worden'.

De FNV heeft in brieven van 1 december 2010 aan Tweede Kamer en Europees Parlement gewaarschuwd voor het effect van de voorstellen van de Europese Commissie op de onderhandelingsvrijheid ten aanzien van lonen en arbeidsvoorwaarden en op de sociale verworvenheden. In de woorden van de FNV lijkt de Europese Commissie 'sluipenderwijs een stok in handen te krijgen waarmee zij lidstaten om de oren kan slaan op beleidsterreinen waar zij nadrukkelijk geen competentie heeft'. Verwezen wordt naar het verbod om richtlijnen vast te stellen over de beloning (art. 153 VWEU) en het grondrecht van collectief onderhandelen. Ook vreest de FNV 'het gevaar van bemoeienis met de vormgeving van het ontslagrecht onder druk van eventuele Europese sancties'. Zij bepleit daarom een maatschappelijk debat over de bandbreedte van economische verschillen binnen de eurozone.

De FNV raakt daarmee aan een steeds gewichtiger wordend dilemma. Enerzijds hechten we aan het handhaven van het Groei- en Stabiliteitspact om het voortbestaan van de euro te verzekeren, anderzijds leidt dit incidenteel tot vermindering van sociale verworvenheden wegens een gebrek aan middelen. In Griekenland en Ierland maken vakbonden bezwaar tegen ontmanteling van sociale verworvenheden, in andere landen raken vakbonden in een spagaat

TRA

Column

Prof. mr. G.J.J. Heerma van Voss is hoofdredacteur van dit tijdschrift.

tussen de wens om solidair te zijn met die zusterorganisaties en het belang van de eigen achterban bij conformiteit aan de regels van de monetaire unie. De vraag is of de vrees van de FNV gerechtvaardigd wordt door hetgeen op dit moment aan plannen en besluiten op tafel ligt (waarin bijvoorbeeld over ontslagrecht – nog – niets gezegd wordt). Gevreesd wordt vooral dat lidstaten langs de weg van EU-toezicht verplicht worden zich te voegen naar economische inzichten waarvoor weinig draagvlak bestaat bij de bevolking. Het lijkt enerzijds niet waarschijnlijk dat de Europese Commissie rechtstreeks de pensioenleeftijd of de inrichting van het ontslagrecht gaat voorschrijven. Anderzijds zal zij wel doelstellingen kunnen formuleren die indirect de voortzetting van sociale verworvenheden onbetaalbaar maken. Maar als een land op te grote voet heeft geleefd, verliest het argument van behoud van sociale verworvenheden aan kracht.

De landen in de eurozone hebben hun economische lot nauwer aan elkaar verbonden en de eurocrisis heeft de consequenties zichtbaarder gemaakt. Toezicht op (eigen) nationaal beleid moet geaccepteerd worden als we willen dat wordt toegezien op beleid van andere eurolanden. Dat lijkt erg, maar misschien houden we ook wel te krampachtig vast aan de verdragsbepaling dat de EU geen richtlijnen op het gebied van beloning mag vaststellen.

Natuurlijk blijven alle Europese landen – ook in het verband van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) – gebonden aan het beginsel van collectieve onderhandelingsvrijheid. In onze loonwetgeving zijn de criteria van de IAO netjes vastgelegd: alleen bij een zich plotseling voordoende noodsituatie van de nationale economie mag de regering in de lonen ingrijpen. Bij crisissituaties als in Griekenland en Ierland kan dit aan de orde zijn. Maar wat is er *in het algemeen* tegen Europese regelgeving over beloning? Waarom zou de EU bijvoorbeeld geen regeling mogen treffen voor het minimumloon, als dit ertoe zou dienen dat minimale arbeidsvoorwaarden worden beschermd?

Te vaak wordt alles wat Europa doet wantrouwend benaderd. We kunnen niet enerzijds zeggen dat Europa een socialer beleid moet voeren en anderzijds een scheiding tussen sociaal en economisch beleid handhaven. Ook in Nederland is jarenlang geijverd voor de integratie van het sociale in het economische beleid.